ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)
της 14ης Δεκεμβρίου 2004*

Στην υπόθεση C-210/03,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Ηνωμένο Βασίλειο), με απόφαση της 17ης Απριλίου 2003, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 15 Μαΐου 2003, στο πλαίσιο της δίκης

The Queen, αιτήσει των:

Swedish Match AB,

Swedish Match UK Ltd

κατά

Secretary of State for Health,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, P. Jann, C. W. A. Timmermans και K. Lenaerts, προέδρους τμήματος, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, N. Colneric, S. von Bahr, και J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας, και, στη συνέχεια, M.-F. Contet, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη του την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 8ης Ιουνίου 2004,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— οι Swedish Match AB και Swedish Match UK Ltd, εκπροσωπούμενες από τον G. Barling, QC, και την M. Lester, barrister, κατ' εντολήν των S. Kon, D. Roy και S. Turnbull, solicitors,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την C. Jackson, επικουρούμενη από τους N. Paines, QC, και T. Ward, barrister,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την R. Loosli-Surrans,

— η Ιρλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. J. O'Hagan,

— η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την T. Pynnä,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Kruse,

— το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τους J. L. Rufas Quintana και M. Moore,

— το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπούμενο από την E. Karlsson και τον J.-P. Hix,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις I. Martínez del Peral και N. Yerrell,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά το κύρος του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2001, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραγωγή, την παρουσίαση και την πώληση των προϊόντων καπνού (ΕΕ L 194, σ. 26), καθώς και την ερμηνεία των άρθρων 28 ΕΚ έως 30 ΕΚ και το συμβατό, με τις διατάξεις αυτές και τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, της εθνικής νομοθεσίας που προβλέπει απαγόρευση της κυκλοφορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα στην αγορά.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, των εταιριών Swedish Match AB και Swedish Match UK Ltd (στο εξής, οι δύο εταιρίες θα αναφέρονται ομού ως «Swedish Match») και, αφετέρου, του Secretary of State for Health σχετικά με την απαγόρευση της εμπορίας στο Ηνωμένο Βασίλειο προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Το άρθρο 8α της οδηγίας 89/622/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 1989, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με τη σήμανση των προϊόντων καπνού (ΕΕ L 359, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/41/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 1992

(ΕΕ L 158, σ. 30, στο εξής: οδηγία 89/622), προβλέπει ότι τα κράτη μέλη απαγορεύουν τη διάθεση στην αγορά καπνών που λαμβάνονται από το στόμα, τα οποία ορίζονται, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 4, της οδηγίας αυτής, ως «όλα τα προϊόντα που προορίζονται για λήψη από το στόμα, εξαιρουμένων εκείνων που προορίζονται για κάπνισμα ή μάσημα, που αποτελούνται πλήρως ή εν μέρει από καπνό, με τη μορφή σκόνης, λεπτών σωματιδίων ή κάθε συνδυασμός αυτών των μορφών —κυρίως αυτά που συσκευάζονται σε φακελάκια μιας δόσης ή σε πορώδη φακελάκια— ή σε μορφή που θυμίζει τρόφιμα».

4 Η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/41 αναφέρει «ότι έχει αποδειχθεί ότι τα προϊόντα καπνού χωρίς καύση αποτελούν έναν παράγοντα αυξημένου κινδύνου πρόκλησης καρκίνου και ότι, για το λόγο αυτό, πρέπει να καθιερωθούν γι' αυτά τα προϊόντα ειδικές προειδοποιήσεις για τον κίνδυνο αυτόν». Σύμφωνα με τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, «οι ειδικοί επιστήμονες γνωμοδοτούν ότι η εξάρτηση που προκαλεί η κατανάλωση καπνού αποτελεί κίνδυνο για τον οποίο είναι χρήσιμο να υπάρχει ειδική προειδοποίηση πάνω στα προϊόντα καπνού».

5 Στη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/41 αναφέρονται τα ακόλουθα:

«[...] ορισμένα νέα προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα και τα οποία κυκλοφορούν στη αγορά ορισμένων κρατών μελών ασκούν ιδιαίτερη έλξη στους νέους και [...] τα πιο εκτεθειμένα σ' αυτό το πρόβλημα κράτη μέλη έχουν ήδη απαγορεύσει πλήρως αυτά τα νέα προϊόντα καπνού ή προτίθενται να τα απαγορεύσουν».

6 Η δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας αναφέρει τα εξής:

«[...] όσον αφορά αυτά τα προϊόντα, υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών και [...], λόγω του γεγονότος αυτού, πρέπει να υπόκεινται αυτά τα είδη καπνού σε κοινούς κανόνες».

7 Σύμφωνα με τη δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/41:

«[...] υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να χρησιμοποιούνται τα νέα αυτά προϊόντα που λαμβάνονται από το στόμα κυρίως από τους νέους, πράγμα που συνεπάγεται την εξάρτηση από τη νικοτίνη εάν δεν ληφθούν έγκαιρα ορισμένα περιοριστικά μέτρα».

8 Στη δέκατη έκτη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας αναφέρονται τα ακόλουθα:

«[...] σύμφωνα με τα συμπεράσματα των μελετών του διεθνούς κέντρου έρευνας για τον καρκίνο, τα είδη καπνού που λαμβάνονται από το στόμα χαρακτηρίζονται από την παρουσία ιδιαίτερα υψηλών ποσοτήτων καρκινογόνων ουσιών· [...] αυτά τα νέα προϊόντα προκαλούν ιδίως καρκίνους του στόματος».

9 Σύμφωνα με τη δέκατη έβδομη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας,

«[...] οι απαγορεύσεις της διάθεσης στην αγορά που εφαρμόστηκαν ήδη από τρία κράτη μέλη όσον αφορά τα καπνά αυτά έχουν άμεσες συνέπειες στην καθιέρωση και λειτουργία της εσωτερικής αγοράς· [...] είναι, συνεπώς, αναγκαία η προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα αυτόν λαμβάνοντας ως βάση υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας· [...] το μόνο κατάλληλο μέτρο είναι η πλήρης απαγόρευση· [...] πάντως, η απαγόρευση αυτή δεν αφορά τα προϊόντα καπνού με μακρά παράδοση που λαμβάνονται από το στόμα και συνεχίζουν να υπάγονται στις διατάξεις της οδηγίας 89/622/ΕΟΚ, όπως αυτή τροποποιείται από την παρούσα οδηγία, που εφαρμόζονται στα προϊόντα καπνού χωρίς καύση».

10 Το άρθρο 151, παράγραφος 1, της Πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1, στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως) προβλέπει τα εξής:

«Οι πράξεις που απαριθμούνται στο παράρτημα XV της παρούσας Πράξης εφαρμόζονται έναντι των νέων κρατών μελών υπό τους όρους που προβλέπονται στο παράρτημα αυτό.»

11 Το κεφάλαιο X, που τιτλοφορείται «Διάφορα», του εν λόγω παραρτήματος, που περιέχει τον κατάλογο που προβλέπει το άρθρο 151 της Πράξεως Προσχωρήσεως, ορίζει τα ακόλουθα:

«α) Η απαγόρευση του άρθρου 8α της οδηγίας 89/622/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε [...], για την εμπορία του προϊόντος που ορίζεται στο άρθρο 2, παράγραφος 4, της οδηγίας [...] δεν ισχύει [στο Βασίλειο της] Σουηδίας [...], πλην της απαγόρευσης εμπορίας του προϊόντος αυτού υπό μορφήν παρόμοια με τρόφιμα.

β) [Το Βασίλειο της] Σουηδίας [λαμβάνει] κάθε αναγκαίο μέτρο ώστε το προϊόν που αναφέρει η παράγραφος α΄ να μην κυκλοφορήσει στην αγορά των κρατών μελών έναντι των οποίων οι οδηγίες 89/622/ΕΟΚ και 92/41/ΕΟΚ είναι πλήρως εφαρμοστέες.

[...]»

12 Η οδηγία 2001/37 εκδόθηκε βάσει των άρθρων 95 ΕΚ και 133 ΕΚ και σκοπεί στην αναδιατύπωση της οδηγίας 89/622 και της οδηγίας 90/239/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1990, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με τη μέγιστη περιεκτικότητα των τσιγάρων σε πίσσα (ΕΕ L 137, σ. 36).

13 Η εικοστή όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/37 αναφέρει τα εξής:

«Η οδηγία 89/622/ΕΟΚ απαγόρευσε την πώληση στα κράτη μέλη ορισμένων τύπων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα. Το άρθρο 151 της Πράξης Προσχώρησης [...] παρέχει στο Βασίλειο της Σουηδίας παρέκκλιση από τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας όσον αφορά το θέμα αυτό.»

14 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2001/37, που επιγράφεται «Ορισμοί», ορίζει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1) "προϊόντα καπνού": τα προϊόντα που προορίζονται για κάπνισμα, εισπνοή, μύζηση ή μάσημα, εφόσον αποτελούνται, έστω εν μέρει, από καπνό γενετικώς τροποποιημένο ή μη·

[...]

4) "καπνός που λαμβάνεται από το στόμα": όλα τα προϊόντα τα οποία προορίζονται για λήψη από το στόμα, εξαιρουμένων εκείνων που προορίζονται για κάπνισμα ή μάσημα, και τα οποία αποτελούνται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει από καπνό, με τη μορφή σκόνης ή λεπτών σωματιδίων ή κάθε συνδυασμός αυτών των μορφών —ιδίως αυτά που συσκευάζονται σε φακελάκια μιας δόσης ή σε πορώδη φακελάκια— ή σε μορφή που παραπέμπει σε τρόφιμα·

[...]»

15 Το άρθρο 5, παράγραφος 4, της ίδιας οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα και η διάθεση των οποίων επιτρέπεται στο εμπόριο δυνάμει του άρθρου 8 και τα μη καπνιζόμενα προϊόντα καπνού φέρουν την ακόλουθη προειδοποίηση:

"Αυτό το προϊόν καπνού μπορεί να βλάψει την υγεία σας και προκαλεί εξάρτηση".

[...]»

16 Το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37, που επιγράφεται «Καπνός που λαμβάνεται από το στόμα», προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη απαγορεύουν την κυκλοφορία στην αγορά του καπνού που λαμβάνεται από το στόμα, με την επιφύλαξη του άρθρου 151 της Πράξης Προσχώρησης [...]»

17 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους σχετικούς με τον περιορισμό της περιεκτικότητας των τσιγάρων σε πίσσα, σε νικοτίνη ή σε μονοξείδιο του άνθρακα, με τις προειδοποιήσεις που αφορούν την υγεία και άλλες ενδείξεις ή με άλλες απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας, να απαγορεύουν ή να περιορίζουν την εισαγωγή, την πώληση ή την κατανάλωση προϊόντων καπνού τα οποία είναι σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, με εξαίρεση τα ληφθέντα μέτρα με σκοπό την επαλήθευση των στοιχείων που προβλέπονται από το άρθρο 4.»

18 Το άρθρο 15 της ίδιας οδηγίας ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι η οδηγία 89/622 καταργείται και ότι οι παραπομπές στην οδηγία αυτή νοούνται ως παραπομπές στην οδηγία 2001/37.

Η εθνική ρύθμιση

19 Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η προβλεπόμενη από το άρθρο 8α της οδηγίας 89/622 απαγόρευση μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη με τις Tobacco for Oral Use (Safety) Regulations 1992 [κανονιστικές πράξεις του 1992 περί καπνών που λαμβάνονται από το στόμα (θέματα ασφάλειας), στο εξής: κανονιστικές πράξεις του 1992].

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

20 Η Swedish Match θέλησε να κυκλοφορήσει στην αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου το προϊόν «snus», ψιλοαλεσμένο ή ψιλοκομμένο καπνό, πωλούμενο χύμα ή σε φακελάκια μιας δόσεως, ο οποίος για να καταναλωθεί τοποθετείται ανάμεσα στα ούλα και στα χείλη.

21 Στις 18 Μαρτίου 2002, η Swedish Match απευθύνθηκε γραπτώς στο UK Department of Health (Υπουργείο Υγείας του Ηνωμένου Βασιλείου), εκθέτοντας τους λόγους για τους οποίους θεωρούσε ότι η προβλεπόμενη από τις κανονιστικές πράξεις του 1992 απαγόρευση της κυκλοφορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα στην αγορά ήταν παράνομη. Με την από 24 Απριλίου 2002 απάντησή του, το υπουργείο αυτό ανέφερε ότι θεωρούσε νόμιμη την απαγόρευση αυτή. Η Swedish Match άσκησε προσφυγή στις 8 Μαΐου 2002 υποστηρίζοντας ότι η απαγόρευση παραβίαζε διάφορες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Το High Court of Justice (England and Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court), αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 28 ΕΚ έως 30 ΕΚ, εφαρμοζόμενα κατά τρόπο συμβατό με τις γενικές αρχές της αναλογικότητας, της απαγορεύσεως των διακρίσεων και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων (ιδίως του δικαιώματος της ιδιοκτησίας), την έννοια ότι δεν επιτρέπουν εθνικές ρυθμίσεις οι οποίες απαγορεύουν σε οποιονδήποτε να πωλεί, να προσφέρεται ή να δέχεται να πωλεί, να εκθέτει προς πώληση ή να έχει στην κατοχή του προς πώληση προϊόντα παρασκευαζόμενα εν όλω ή εν μέρει από καπνό, έχοντα τη μορφή είτε σκόνης είτε λεπτών σωματιδίων είτε κάθε συνδυασμού των μορφών αυτών, ή έχοντα μορφή που θυμίζει τρόφιμα, και προοριζόμενα για κατανάλωση από το στόμα εκτός του καπνίσματος ή του μασήματος;

2) Πάσχει το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37/ΕΚ ολική ή μερική ακυρότητα συνεπεία:

α) παραβιάσεως της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων,

β) παραβάσεως του άρθρου 28 ΕΚ και/ή του άρθρου 29 ΕΚ,

γ) παραβιάσεως της αρχής της αναλογικότητας,

δ) μη καταλληλότητας του άρθρου 95 ΕΚ και/ή του άρθρου 133 ΕΚ ως νομικής βάσεως,

ε) παραβάσεως του άρθρου 95, παράγραφος 3, ΕΚ,

στ) καταχρήσεως εξουσίας,

ζ) παραβάσεως του άρθρου 253 ΕΚ και/ή της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως,

η) προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος της ιδιοκτησίας;

3) Στην περίπτωση που:

— θεσπίστηκε το 1992 εθνική ρύθμιση για την εφαρμογή του άρθρου 8α της οδηγίας 89/622/ΕΟΚ,

— η εν λόγω εθνική ρύθμιση θεσπίστηκε με βάση εξουσιοδότηση του εθνικού δικαίου η οποία δεν εξαρτάται από την ύπαρξη υποχρεώσεως για μεταφορά οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο,

— η οδηγία 89/622/ΕΟΚ (όπως τροποποιήθηκε στη συνέχεια με την Πράξη Προσχωρήσεως [...] καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε με την οδηγία 2001/37/ΕΚ, το άρθρο 8 της οποίας επανέφερε σε ισχύ το άρθρο 8α της οδηγίας 89/622/ΕΟΚ,

— το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37/ΕΚ είναι άκυρο λόγω των αρχών που μνημονεύονται στο δεύτερο ερώτημα, στοιχεία α΄, γ΄ ή η΄,

έχουν οι εν λόγω αρχές την έννοια ότι απαγορεύουν επίσης την εν λόγω εθνική ρύθμιση;»

Επί των αιτημάτων με τα οποία ζητείται, κυρίως, να επιτραπεί η κατάθεση παρατηρήσεων προς απάντηση στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα και, επικουρικώς, η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας

22 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 4 Οκτωβρίου 2004, η Swedish Match ζήτησε από το Δικαστήριο:

— κυρίως, να της επιτρέψει να καταθέσει γραπτές παρατηρήσεις κατόπιν των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα·

— επικουρικώς, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 61 του Κανονισμού Διαδικασίας.

23 Η Swedish Match επιθυμεί να διατυπώσει την άποψή της επί των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα σχετικά με την ενδεχόμενη διατήρηση των αποτελεσμάτων της οδηγίας 2001/37 μετά την εκ μέρους του Δικαστηρίου αναγνώριση της ακυρότητάς της.

24 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι ο Οργανισμός του Δικαστηρίου και ο Κανονισμός Διαδικασίας του δεν προβλέπουν τη δυνατότητα των διαδίκων να καταθέτουν παρατηρήσεις προς απάντηση στις προτάσεις που αναπτύσσει ο γενικός εισαγγελέας (βλ. διάταξη της 4ης Φεβρουαρίου 2000, C-17/98, Emesa Sugar, Συλλογή 2000, σ. I-665, σκέψη 2). Συνεπώς, το αίτημα της προσφεύγουσας να της επιτραπεί να καταθέσει γραπτές παρατηρήσεις προς απάντηση στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα απορρίπτεται.

25 Εξάλλου, το Δικαστήριο μπορεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν προτάσεως του γενικού εισαγγελέα, ή ακόμα κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Κανονισμού Διαδικασίας, εφόσον κρίνει ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή ότι η υπόθεση πρέπει να επιλυθεί βάσει επιχειρήματος επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων (βλ. αποφάσεις της 19ης Φεβρουαρίου 2002, C-309/99, Wouters κ.λπ., Συλλογή 2002, σ. I-1577, σκέψη 42, και της 29ης Απριλίου 2004, C-470/00 P, Κοινοβούλιο κατά Ripa di Meana κ.λπ., Συλλογή 2004, σ. I-4167, σκέψη 33). Ωστόσο, εν προκειμένω, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, θεωρεί ότι διαθέτει όλα τα αναγκαία στοιχεία για να απαντήσει στα υποβληθέντα ερωτήματα. Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί το αίτημα επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του δευτέρου ερωτήματος

26 Με το δεύτερο ερώτημά του, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ερωτά μήπως το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 είναι εν όλω ή εν μέρει ανίσχυρο λόγω παραβάσεως διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ ή παραβιάσεως γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, ή λόγω καταχρήσεως εξουσίας.

— Όσον αφορά την επιλογή των άρθρων 95 ΕΚ και 133 ΕΚ ως νομικών βάσεων

27 Με το ερώτημα ζητείται να καθοριστεί κατά πόσον το άρθρο 95 ΕΚ αποτελεί πρόσφορη νομική βάση για τη θέσπιση του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37 και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, κατά πόσον είναι εν προκειμένω απαραίτητη ή δυνατή η χρησιμοποίηση του άρθρου 133 ΕΚ ως δεύτερης νομικής βάσεως.

28 Το άρθρο 95, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει ότι το Συμβούλιο εκδίδει τα μέτρα σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

29 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, αν η απλή διαπίστωση διαφορών μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών δεν αρκεί προς δικαιολόγηση της προσφυγής στο άρθρο 95 ΕΚ (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, C-376/98, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, Συλλογή 2000, σ. I-8419, σκέψη 84), δεν ισχύει το ίδιο στην περίπτωση διαφορών μεταξύ των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών ικανών να εμποδίσουν τις θεμελιώδεις ελευθερίες και να έχουν ως εκ τούτου άμεση επίπτωση στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς [βλ., υπ' αυτήν την έννοια, προμνησθείσα απόφαση Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 95, και απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2002, C-491/01, British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, Συλλογή 2002, σ. I-11453, σκέψη 60].

30 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η χρησιμοποίηση του άρθρου 95 ΕΚ ως νομικής βάσεως είναι μεν δυνατή προκειμένου να προληφθούν μελλοντικά εμπόδια στο εμπόριο λόγω της ανομοιογενούς εξελίξεως των εθνικών νομοθεσιών, η εμφάνιση, όμως, των εμποδίων αυτών πρέπει να είναι πιθανή και το επίδικο μέτρο πρέπει να έχει ως αντικείμενο την πρόληψή τους [βλ., υπό την έννοια

αυτή, απόφαση της 13ης Ιουλίου 1995, C-350/92, Ισπανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1995, σ. I-1985, σκέψη 35· προμνησθείσα απόφαση Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 86· απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 2001, C-377/98, Κάτω Χώρες κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, Συλλογή 2001, σ. I-7079, καθώς και προμνησθείσα απόφαση British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, σκέψη 61].

31 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χρησιμοποίηση του άρθρου 95 ΕΚ ως νομικής βάσεως, δεν μπορεί να εμποδίζεται ο κοινοτικός νομοθέτης να στηριχθεί σ' αυτή τη νομική βάση λόγω του ότι η προστασία της δημόσιας υγείας είναι καθοριστική για τις επιλογές που πρέπει να γίνουν [προμνησθείσα απόφαση British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, σκέψη 62].

32 Επιπλέον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 152, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ΕΚ προβλέπει ότι εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας του ανθρώπου κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των πολιτικών και δράσεων της Κοινότητας, το δε άρθρο 95, παράγραφος 3, ΕΚ απαιτεί ρητώς να διασφαλίζεται, κατά την πραγματοποίηση της εναρμονίσεως, υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας των ανθρώπων [προμνησθείσα απόφαση British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, σκέψη 62].

33 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, όταν υφίστανται εμπόδια στο εμπόριο, ή όταν είναι πιθανόν να εμφανιστούν τέτοια εμπόδια στο μέλλον, λόγω του ότι τα κράτη μέλη έχουν ήδη λάβει ή λαμβάνουν έναντι ενός προϊόντος ή μιας κατηγορίας προϊόντων διιστάμενα μέτρα, ικανά να εξασφαλίσουν διαφορετικό επίπεδο προστασίας και να παρακωλύσουν, ως εκ τούτου, την ελεύθερη κυκλοφορία τού ή των προϊόντων περί των οποίων πρόκειται εντός της Κοινότητας, το άρθρο 95 ΕΚ παρέχει στον κοινοτικό νομοθέτη την εξουσία να παρεμβαίνει και να θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα τηρώντας, αφενός, την παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου και, αφετέρου, τις νομικές αρχές οι οποίες μνημονεύονται στη Συνθήκη ή συνάγονται από τη νομολογία, ιδίως δε την αρχή της αναλογικότητας.

34 Αναλόγως των περιστάσεων, τα κατάλληλα μέτρα μπορούν να συνίστανται στην επιβολή υποχρεώσεως στο σύνολο των κρατών μελών να επιτρέψουν την εμπορία τού ή των προϊόντων περί των οποίων πρόκειται, στην υπαγωγή αυτής της υποχρεώσεως παροχής άδειας εμπορίας σε ορισμένες προϋποθέσεις, ή ακόμα στην απαγόρευση, προσωρινή ή οριστική, της εμπορίας ενός ή ορισμένων προϊόντων [βλ., στο πλαίσιο της οδηγίας 92/59/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1992, για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων (ΕΕ L 228, σ. 24), την απόφαση της 9ης Αυγούστου 1994, C-359/92, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-3681, σκέψεις 4 και 33].

35 Υπό το φως αυτών ακριβώς των αρχών πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον πληρούνται στην περίπτωση του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37 οι προϋποθέσεις χρησιμοποιήσεως του άρθρου 95 ΕΚ ως νομικής βάσεως.

36 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το εν λόγω άρθρο 8 απλώς επαναλαμβάνει τις διατάξεις του άρθρου 8α της οδηγίας 89/622, σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη απαγορεύουν τη διάθεση στην αγορά καπνών που λαμβάνονται από το στόμα. Τα προϊόντα αυτά ορίζονται στην οδηγία 2001/37, όπως και στην οδηγία 89/622, ως «όλα τα προϊόντα που προορίζονται για λήψη από το στόμα, εξαιρουμένων εκείνων που προορίζονται για κάπνισμα ή μάσημα, που αποτελούνται πλήρως ή εν μέρει από καπνό, με τη μορφή σκόνης, λεπτών σωματιδίων ή κάθε συνδυασμός αυτών των μορφών —κυρίως αυτά που συσκευάζονται σε φακελάκια μιας δόσης ή σε πορώδη φακελάκια— ή σε μορφή που θυμίζει τρόφιμα».

37 Δεν αμφισβητείται ότι, για τα προϊόντα αυτά, όπως αναφέρεται στη δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/41, υπήρχαν, κατά τον χρόνο εκδόσεώς της, διαφορές ανάμεσα στις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις των κρατών μελών. Πράγματι, δύο από τα κράτη μέλη είχαν ήδη απαγορεύσει την εμπορία τέτοιων προϊόντων, ενώ ένα τρίτο κράτος μέλος είχε θεσπίσει διατάξεις οι οποίες, καίτοι δεν είχαν ακόμα τεθεί σε ισχύ, είχαν το ίδιο αντικείμενο. Σκοπός τους ήταν, σύμφωνα με τους συντάκτες τους, να σταματήσει η εξάπλωση της καταναλώσεως βλαβερών για την υγεία προϊόντων, τα οποία ήταν νέα στην αγορά των κρατών μελών και θεωρούνταν ιδιαίτερα ελκυστικά για τους νέους.

38 Δεδομένου ότι η αγορά των προϊόντων καπνού είναι μια αγορά στην οποία το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών είναι σχετικά σημαντικό [βλ. προμνησθείσα απόφαση British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, σκέψη 64], αυτά τα μέτρα απαγορεύσεως της εμπορίας συνέβαλλαν σε μια ανομοιογενή εξέλιξη της αγοράς αυτής και ήταν, συνεπώς, ικανά να αποτελέσουν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

39 Λαμβανομένου, εξάλλου, υπόψη ότι το κοινό συνειδητοποιεί όλο και περισσότερο τις επιβλαβείς για την υγεία συνέπειες της καταναλώσεως προϊόντων καπνού, είναι πιθανόν ότι θα προέκυπταν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία αυτών των προϊόντων, λόγω της θεσπίσεως από τα κράτη μέλη νέων κανόνων που θα αντικατόπτριζαν αυτή την εξέλιξη και θα αποσκοπούσαν στην αποτελεσματικότερη αποθάρρυνση της καταναλώσεως αυτών των προϊόντων [προμνησθείσα απόφαση British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, σκέψη 67].

40 Το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 θεσπίστηκε υπό περιστάσεις οι οποίες, λαμβανομένων υπόψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων τα οποία υπήρχαν στην αγορά των προϊόντων καπνού λόγω της ανομοιογενούς εξελίξεως, στα διάφορα κράτη μέλη, των όρων εμπορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα, δεν ήταν διαφορετικές από εκείνες που υπήρχαν κατά τον χρόνο θεσπίσεως του άρθρου 8α της οδηγίας 89/622. Πρέπει να προστεθεί ότι η Πράξη Προσχωρήσεως δεν μπορεί να ασκήσει επιρροή όσον αφορά την εκτίμηση των περιστάσεων αυτών. Πράγματι, η πράξη αυτή όχι μόνον εξαίρεσε το Βασίλειο της Σουηδίας από το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 8α, αλλά επέβαλε στο κράτος μέλος αυτό να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρο προκειμένου να εξασφαλίσει ότι τα προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα δεν θα κυκλοφορήσουν στην αγορά των άλλων κρατών μελών.

41 Συνεπώς, μια παρέμβαση του κοινοτικού νομοθέτη βάσει του άρθρου 95 ΕΚ ήταν δικαιολογημένη όσον αφορά τα προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα.

42 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το απαγορευτικό μέτρο του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37 μπορούσε να θεσπιστεί βάσει του άρθρου 95 ΕΚ. Θα πρέπει, αργότερα, να εξεταστεί κατά πόσον κατά τη θέσπιση του μέτρου αυτού τηρήθηκαν το άρθρο 95, παράγραφος 3, ΕΚ και οι νομικές αρχές που μνημονεύονται στα ερωτήματα τα οποία υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.

43 Ως προς το κατά πόσον στην υπόθεση της κύριας δίκης ήταν απαραίτητη και δυνατή η χρησιμοποίηση του άρθρου 133 ΕΚ ως δεύτερης νομικής βάσεως του εν λόγω άρθρου 8, αρκεί να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο, στη σκέψη 97 της προμνησθείσας απόφασης British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, έκρινε ότι το άρθρο 95 ΕΚ αποτελούσε τη μόνη κατάλληλη νομική βάση της οδηγίας 2001/37 και ότι κακώς η οδηγία αυτή μνημόνευε και το άρθρο 133 ΕΚ.

44 Εντούτοις, αυτή η εσφαλμένη μνεία του άρθρου 133 ΕΚ ως δεύτερης νομικής βάσεως της οδηγίας δεν συνεπάγεται, από μόνη της, το ανίσχυρο της οδηγίας αυτής [προμνησθείσα απόφαση British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, σκέψη 98]. Ένα τέτοιο σφάλμα στο εισαγωγικό τμήμα κοινοτικής πράξεως αποτελεί καθαρά τυπικό ελάττωμα, εκτός αν κατέστησε τη διαδικασία εκδόσεως της εν λόγω πράξεως πλημμελή (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 165/87, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1988, σ. 5545, σκέψη 19· βλ. επίσης απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2004, C-184/02 και C-223/02, Ισπανία και Φινλανδία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, Συλλογή 2004, σ. I-7789, σκέψη 44). Το Δικαστήριο έκρινε επίσης, στη σκέψη 111 της προμνησθείσας αποφάσεως British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco ότι η χρησιμοποίηση των άρθρων 95 ΕΚ και 133 ΕΚ ως διττής νομικής βάσεως δεν κατέστησε πλημμελή τη διαδικασία εκδόσεως της οδηγίας και ότι η οδηγία δεν είναι ανίσχυρη για τον λόγο αυτόν.

45 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 δεν είναι ανίσχυρο λόγω ελλείψεως της κατάλληλης νομικής βάσεως.

— Όσον αφορά το άρθρο 95, παράγραφος 3, ΕΚ και την αρχή της αναλογικότητας

46 Το άρθρο 95, παράγραφος 3, ΕΚ ορίζει ότι τόσο η Επιτροπή όσο και το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λαμβάνουν ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη όσες νέες εξελίξεις βασίζονται σε επιστημονικά δεδομένα.

47 Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι η αρχή της αναλογικότητας, η οποία εντάσσεται στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, απαιτεί να είναι τα προβλεπόμενα από κοινοτική διάταξη μέσα πρόσφορα για την υλοποίηση του επιδιωκομένου σκοπού και να μην υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Νοεμβρίου 1987, 137/85, Maizena, Συλλογή 1987, σ. 4587, σκέψη 15· της 7ης Δεκεμβρίου 1993, C-339/92, ADM Ölmühlen, Συλλογή 1993, σ. I-6473, σκέψη 15, και της 11ης Ιουλίου 2002, C-210/00, Käserei Champignon Hofmeister, Συλλογή 2002, σ. I-6453, σκέψη 59).

48 Όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο των προϋποθέσεων που μνημονεύθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, επιβάλλεται να αναγνωριστεί στον κοινοτικό νομοθέτη ευρεία εξουσία εκτιμήσεως σε έναν τομέα όπως ο επίδικος, στο πλαίσιο του οποίου καλείται να προβεί σε επιλογές πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσεως καθώς και σε σύνθετες εκτιμήσεις. Η νομιμότητα ενός μέτρου θεσπιζομένου στον τομέα αυτόν μπορεί να επηρεαστεί μόνον όταν το μέτρο είναι προδήλως ακατάλληλο σε σχέση προς τον επιδιωκόμενο από τα αρμόδια θεσμικά όργανα σκοπό [βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 1996, C-84/94, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1996, σ. I-5755, σκέψη 58· της 13ης Μαΐου 1997, C-233/94, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, Συλλογή 1997, σ. I-2405, σκέψεις 55 και 56· της 5ης Μαΐου 1998, C-157/96, National Farmers' Union κ.λπ., Συλλογή 1998, σ. I-2211, σκέψη 61, καθώς και προμνησθείσα απόφαση British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, σκέψη 123].

49 Όσον αφορά το άρθρο 8α που προστέθηκε στην οδηγία 89/622 με την οδηγία 92/41, από τις αιτιολογικές σκέψεις της τελευταίας προκύπτει ότι το μέτρο απαγορεύσεως της εμπορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα ήταν το μόνο πρόσφορο για την αντιμετώπιση του υπαρκτού κινδύνου να χρησιμοποιούνται τα νέα αυτά προϊόντα από τους νέους, πράγμα που συνεπάγεται την εξάρτηση από τη νικοτίνη, και δεδομένου ότι τα εν λόγω προϊόντα προκαλούν ιδίως καρκίνους του στόματος.

50 Η Swedish Match υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι, λαμβανομένων υπόψη των επιστημονικών δεδομένων τα οποία είχε στη διάθεσή του ο κοινοτικός νομοθέτης το 2001, κατά τον χρόνο θεσπίσεως του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37, και επί των οποίων στηρίχθηκε εξάλλου για να τροποποιήσει τους κανόνες σχετικά με την προειδοποίηση την οποία προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 4, της εν λόγω οδηγίας, η διατήρηση της απαγορεύσεως εμπορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα σε ισχύ ήταν δυσανάλογη σε σχέση προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και δεν ελάμβανε υπόψη της την εξέλιξη των εν λόγω επιστημονικών δεδομένων.

51 Συναφώς, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ναι μεν ορισμένοι ειδικοί έχουν αμφισβητήσει, ήδη από το 1999, την —αναφερόμενη στη δέκατη έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/41— άποψη ότι «αυτά τα νέα προϊόντα προκαλούν ιδίως καρκίνους του στόματος», δεν είχε, ωστόσο, εξαλειφθεί κάθε αμφιβολία ως προς το ζήτημα αυτό κατά τον χρόνο εκδόσεως της οδηγίας 2001/37. Εξάλλου, αν ένα μέρος του επιστημονικού κόσμου δεχόταν ότι προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως υποκατάστατα του τσιγάρου, ένα άλλο μέρος αμφισβητούσε την ορθότητα αυτής της απόψεως. Από την κατάσταση αυτή προκύπτει ότι τα επιστημονικά δεδομένα τα οποία ο κοινοτικός νομοθέτης είχε στη διάθεσή του το 2001 δεν επέτρεπαν να συναχθεί ότι η κατανάλωση των περί ων ο λόγος προϊόντων ήταν ακίνδυνη για την υγεία των ανθρώπων.

52 Εξάλλου, όπως όλα τα λοιπά προϊόντα καπνού, αυτά που λαμβάνονται από το στόμα περιέχουν νικοτίνη η οποία προκαλεί εξάρτηση και της οποίας η τοξικότητα δεν αμφισβητείται.

53 Αφενός, κατά τον χρόνο εκδόσεως της οδηγίας 2001/37 δεν είχε αποδειχθεί ότι τα βλαβερά αποτελέσματα των εν λόγω προϊόντων ήταν, ως προς το θέμα αυτό, λιγότερα από εκείνα των λοιπών προϊόντων καπνού. Αφετέρου, ήταν αποδεδειγμένο ότι ενείχαν σοβαρούς κινδύνους για την υγεία, τους οποίους ο κοινοτικός νομοθέτης όφειλε να λάβει υπόψη.

54 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 95, παράγραφος 3, ΕΚ, η απαγόρευση που απορρέει από το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 θεσπίστηκε χωρίς να ληφθεί υπόψη η εξέλιξη των επιστημονικών δεδομένων.

55 Εξάλλου, κανένα από τα στοιχεία εκτιμήσεως που τέθηκαν υπόψη του Δικαστηρίου δεν επιτρέπει να θεωρηθεί ότι τα προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα δεν ήταν νέα προϊόντα στην αγορά των κρατών μελών, στην κατάσταση στην οποία η αγορά αυτή βρισκόταν κατά τον χρόνο εκδόσεως της οδηγίας 92/41.

56 Για να ανταποκριθεί στην υποχρέωση που είχε να λάβει ως βάση ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας, σύμφωνα με το άρθρο 95, παράγραφος 3, ΕΚ, ο κοινοτικός νομοθέτης θεώρησε συνεπώς, χωρίς να υπερβεί τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτει στον τομέα αυτόν, ότι ένα μέτρο απαγορεύσεως της εμπορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα ήταν αναγκαίο και ότι, ειδικότερα, δεν υπήρχε εναλλακτικό μέτρο που να καθιστά εξίσου αποτελεσματικά δυνατή την επίτευξη του σκοπού αυτού.

57 Πράγματι, όπως παρατηρεί ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 116 έως 119 των προτάσεών του, όλα τα άλλα μέτρα που συνίστανται στην επιβολή στους παραγωγούς τεχνικών προδιαγραφών για τη μείωση της βλαπτικότητας του προϊόντος ή στη θέσπιση κανόνων σχετικά με την επισήμανση των συσκευασιών του προϊόντος αυτού και τις συνθήκες πωλήσεώς του, ιδίως στους ανηλίκους, δεν θα είχαν το ίδιο προληπτικό αποτέλεσμα από πλευράς της προστασίας της υγείας, υπό την έννοια ότι θα επέτρεπαν να καθιερωθεί στην αγορά ένα προϊόν το οποίο θα εξακολουθούσε, εν πάση περιπτώσει, να είναι βλαβερό.

58 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι, λαμβανομένων υπόψη τόσο του σκοπού εξασφαλίσεως υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας των ανθρώπων, τον οποίο τάσσουν στον κοινοτικό νομοθέτη οι διατάξεις του άρθρου 95, παράγραφος 3, ΕΚ, όσο και της υποχρεώσεως τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας, το βαλλόμενο απαγορευτικό μέτρο δεν μπορεί να θεωρηθεί ως προδήλως ακατάλληλο.

— Όσον αφορά το άρθρο 28 ΕΚ και/ή το άρθρο 29 ΕΚ

59 Κατά πάγια νομολογία, η απαγόρευση των ποσοτικών περιορισμών καθώς και των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος, την οποία προβλέπουν τα άρθρα 28 ΕΚ και 29 ΕΚ, ισχύει όχι μόνο για τα εθνικά μέτρα, αλλά και για τα μέτρα που προέρχονται από τα κοινοτικά όργανα (βλ. υπό την έννοια αυτή, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Μαΐου 1984, 15/83, Denkavit Nederland, Συλλογή 1984, σ. 2171, σκέψη 15· της 9ης Αυγούστου 1994, C-51/93, Meyhui, Συλλογή 1994, σ. I-3879, σκέψη 11, και της 25ης Ιουνίου 1997, C-114/96, Kieffer και Thill, Συλλογή 1997, σ. I-3629, σκέψη 27).

60 Ωστόσο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 30 ΕΚ, οι διατάξεις των άρθρων 28 ΕΚ και 29 ΕΚ δεν αντιτίθενται στις απαγορεύσεις ή στους περιορισμούς εισαγωγών, εξαγωγών ή διαμετακομίσεως που δικαιολογούνται, μεταξύ άλλων, από λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων.

61 Η προβλεπόμενη από το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 απαγόρευση εμπορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα, καίτοι αποτελεί έναν από τους περιορισμούς στους οποίους αναφέρονται τα άρθρα 28 ΕΚ και 29 ΕΚ, δικαιολογείται πάντως, όπως αναφέρεται στη σκέψη 58 της παρούσας αποφάσεως, από λόγους προστασίας της υγείας των ανθρώπων. Συνεπώς, δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να θεωρηθεί ως θεσπισθείσα κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 28 ΕΚ και 29 ΕΚ.

62 Εξάλλου, η επιβληθείσα στο Βασίλειο της Σουηδίας απαγόρευση να κυκλοφορήσει τα προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα στις αγορές των άλλων κρατών μελών προκύπτει από τις διατάξεις του παραρτήματος XV, κεφάλαιο X, στοιχείο β΄, της Πράξεως Προσχωρήσεως και όχι από τις διατάξεις της οδηγίας 2001/37.

— Όσον αφορά το άρθρο 253 ΕΚ

63 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, καίτοι από την αιτιολογία που επιβάλλει το άρθρο 253 ΕΚ πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη επιδεχόμενο παρερμηνεία η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εξέδωσε τη σχετική πράξη, έτσι ώστε οι μεν ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν το ληφθέν μέτρο, το δε Δικαστήριο να μπορεί να ασκήσει τον έλεγχό του, δεν απαιτείται, ωστόσο, να εξειδικεύει η αιτιολογία όλα τα συναφή πραγματικά ή νομικά στοιχεία (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-122/94, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1996, σ. I-881, σκέψη 29).

64 Η τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως πρέπει, εξάλλου, να εκτιμάται σε συνάρτηση όχι μόνο με το κείμενο της πράξεως αλλά και με το όλο πλαίσιό της, καθώς και με το σύνολο των νομικών κανόνων που διέπουν το σχετικό θέμα. Αν από την αμφισβητουμένη πράξη προκύπτει το ουσιώδες στοιχείο του επιδιωκομένου από το κοινοτικό όργανο σκοπού, είναι περιττό να απαιτείται ειδική αιτιολογία για κάθε μία από τις τεχνικής φύσεως επιλογές του (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 5ης Ιουλίου 2001, C-100/99, Ιταλία κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, Συλλογή 2001, σ. I-5217, σκέψη 64, καθώς και, υπό την έννοια αυτή, προμνησθείσα απόφαση, Ισπανία και Φινλανδία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 79).

65 Οι αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας 92/41 εκθέτουν σαφώς τους λόγους για τους οποίους επιβαλλόταν να προστεθεί στην οδηγία 89/622 μέτρο απαγορεύσεως της εμπορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα. Ειδικότερα, οι συντάκτες της, αφού υπενθυμίζουν ότι οι ειδικοί επιστήμονες ήταν της γνώμης ότι όλα τα προϊόντα καπνού συνεπάγονται κινδύνους για την υγεία και ότι ήταν αποδεδειγμένο ότι τα μη καπνιζόμενα προϊόντα καπνού αποτελούν παράγοντα

αυξημένου κινδύνου προκλήσεως καρκίνου, παρατηρούν, επιπλέον, ότι νέα λαμβανόμενα από το στόμα προϊόντα καπνού τα οποία εμφανίζονταν στην αγορά ορισμένων κρατών μελών ασκούσαν ιδιαίτερη έλξη στους νέους, με κίνδυνο να αποκτήσουν οι τελευταίοι εξάρτηση από τη νικοτίνη αν δεν λαμβάνονταν εγκαίρως περιοριστικά μέτρα. Αναφέρουν, επίσης, ότι τα πλέον εκτεθειμένα στο πρόβλημα αυτό κράτη μέλη είχαν ήδη απαγορεύσει τα νέα αυτά προϊόντα ή επρόκειτο να τα απαγορεύσουν.

66 Πρέπει, εξάλλου, να παρατηρηθεί ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 απαγόρευση εμπορίας των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα περιορίζεται, στο πλαίσιο της αναδιατυπώσεως προγενεστέρων νομοθετημάτων, η οποία αποτελεί έναν από τους σκοπούς της εν λόγω οδηγίας, στην επιβεβαίωση της ισχύος ενός όμοιου μέτρου που είχε ληφθεί το 1992. Η διαφορετική αντιμετώπιση που επιφυλάχθηκε το 1992 στα προϊόντα αυτά σε σχέση προς τα λοιπά μη καπνιζόμενα προϊόντα καπνού οφειλόταν σε περιστάσεις απτόμενες τόσο της πρόσφατης εμφανίσεως, στην εσωτερική αγορά της εποχής εκείνης, των προϊόντων τα οποία αφορά η απαγόρευση και της έλξεως που ασκούσαν στους νέους όσο και της υπάρξεως εθνικών απαγορευτικών μέτρων σε ορισμένα κράτη μέλη.

67 Όμως, οι περιστάσεις παρέμεναν οι ίδιες το 2001. Ασφαλώς, δεν αμφισβητείται ότι η εμπορία των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα αποτελεί μακρά παράδοση στη Σουηδία και ότι τα προϊόντα αυτά δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως νέα στην αγορά που αντιστοιχούσε στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους κατά την προσχώρησή του, το 1995, στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, εφόσον το άρθρο 151 της Πράξεως Προσχωρήσεως εξαίρεσε ακριβώς το Βασίλειο της Σουηδίας από το πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως που θεσπίστηκε το 1992, το έδαφος του κράτους αυτού δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό της αγοράς στην οποία αναφέρεται το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 και, ως εκ τούτου, για την εκτίμηση, όσον αφορά την αγορά αυτή, του χαρακτήρα των προϊόντων αυτών ως νέων προϊόντων, η εμπορία των οποίων απαγορεύεται κατ' εφαρμογήν του εν λόγω άρθρου.

68 Εφόσον η εικοστή όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/37 διευκρινίζει ότι η οδηγία 89/622 απαγόρευσε την πώληση, εντός των κρατών μελών, ορισμένων τύπων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα, το δε άρθρο 151 της Πράξεως

Προσχωρήσεως προέβλεψε την εξαίρεση του Βασιλείου της Σουηδίας από τις διατάξεις της τελευταίας αυτής οδηγίας, η επιβεβαίωση της ισχύος της εν λόγω απαγορεύσεως στο άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 δεν φαίνεται να απαιτούσε από την οδηγία αυτή να αναφέρει περαιτέρω συναφή νομικά και πραγματικά στοιχεία ώστε να ανταποκρίνεται στην υποχρέωση αιτιολογήσεως που απορρέει από το άρθρο 253 ΕΚ.

69 Από τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 ανταποκρίνεται στην υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία προβλέπει το άρθρο 253 ΕΚ.

— Όσον αφορά την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων

70 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως επιτάσσει να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός αν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2004, C-304/01, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-7655, σκέψη 31).

71 Όμως, τα προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2 της οδηγίας 2001/37, έστω και αν δεν είναι τελείως διαφορετικά, από πλευράς συνθέσεώς τους ή προορισμού τους, από τα προϊόντα καπνού που προορίζονται για μάσημα, δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με τα τελευταία αυτά προϊόντα. Πράγματι, τα λαμβανόμενα από το στόμα προϊόντα καπνού που αποτελούν το αντικείμενο της απαγορεύσεως την οποία προέβλεψε το άρθρο 8α της οδηγίας 89/622 και επανέλαβε το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 ήταν νέα στην αγορά των κρατών μελών τα οποία αφορούσε το μέτρο αυτό. Η ιδιαίτερη αυτή κατάσταση επέτρεπε, συνεπώς, διαφορετική μεταχείριση χωρίς να μπορεί βασίμως να γίνει λόγος για παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

— Όσον αφορά την αρχή της ελεύθερης ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας

72 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η ελεύθερη άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, όπως και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, περιλαμβάνονται μεταξύ των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου. Οι αρχές αυτές δεν είναι, ωστόσο, απόλυτες, αλλά πρέπει να νοούνται σε σχέση προς την κοινωνική τους λειτουργία. Κατά συνέπεια, μπορούν να επιβάλλονται περιορισμοί στο δικαίωμα της ελεύθερης ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας, όπως και στη άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί ανταποκρίνονται πράγματι σε επιδιωκόμενους σκοπούς γενικού συμφέροντος και δεν συνιστούν, σε σχέση προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, δυσανάλογη και ανεπίτρεπτη παρέμβαση θίγουσα την ίδια την υπόσταση των ανωτέρω αναγνωρισμένων δικαιωμάτων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1989, 265/87, Schräder, Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 15· της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-280/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-4973, σκέψη 78· της 29ης Απριλίου 1999, C-293/97, Standley κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-2603, σκέψη 54· της 15ης Ιουλίου 2004, C-37/02 και C-38/02, Di Lenardo και Dilexport, Συλλογή 2004, σ. I-6911, σκέψη 82, καθώς και προμνησθείσα απόφαση Ισπανία και Φινλανδία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 52).

73 Είναι αληθές ότι η απαγόρευση της εμπορίας προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα, την οποία προβλέπει το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37, είναι ικανή να περιορίσει την ελεύθερη άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας των παραγωγών των προϊόντων αυτών, αν υποτεθεί ότι σχεδίαζαν την εμπορία των προϊόντων αυτών εντός της γεωγραφικής ζώνης που αφορά η εν λόγω απαγόρευση. Ωστόσο, το δικαίωμα ιδιοκτησίας των επιχειρηματιών δεν θίγεται από τη θέσπιση ενός τέτοιου μέτρου. Πράγματι, κανένας επιχειρηματίας δεν μπορεί να διεκδικήσει δικαίωμα ιδιοκτησίας επί μεριδίου της αγοράς, έστω και αν το κατείχε σε κάποια χρονική στιγμή προγενέστερη της θεσπίσεως του μέτρου που επηρεάζει την εν λόγω αγορά, καθόσον η κατοχή ενός τέτοιου μεριδίου της αγοράς αποτελεί απλώς μια προσωρινή οικονομική θέση, εκτεθειμένη στις συγκυριακές μεταβολές των περιστάσεων (προμνησθείσα απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, Γερμανία κατά Συμβουλίου, σκέψη 79). Ούτε μπορεί ένας επιχειρηματίας να επικαλεστεί κεκτημένο δικαίωμα ή, έστω, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη διατήρηση μιας υφισταμένης καταστάσεως η οποία μπορεί να μεταβληθεί με αποφάσεις λαμβανόμενες από τα κοινοτικά όργανα στο πλαίσιο της εξουσίας εκτιμήσεώς τους (βλ. απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982, 52/81, Faust κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 3745, σκέψη 27).

74 Όπως ελέχθη ανωτέρω, η οδηγία 2001/37 επιδιώκει σκοπό γενικού συμφέροντος εξασφαλίζοντας υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας στο πλαίσιο της εναρμονίσεως των διατάξεων περί εμπορίας των προϊόντων καπνού. Όμως, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 58 της παρούσας αποφάσεως, το μέτρο της απαγορεύσεως που προβλέπεται στο άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας δεν είναι ακατάλληλο για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Υπό τις συνθήκες αυτές, το συνιστάμενο σε ένα τέτοιο μέτρο εμπόδιο στην ελεύθερη άσκηση οικονομικής δραστηριότητας δεν μπορεί να θεωρηθεί, από πλευράς του επιδιωκομένου σκοπού, ότι θίγει υπέρμετρα το δικαίωμα προς άσκηση της ελευθερίας αυτής ή το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.

— Όσον αφορά την κατάχρηση εξουσίας

75 Όπως επανειλημμένως έχει κρίνει το Δικαστήριο, μια πράξη έχει εκδοθεί κατά κατάχρηση εξουσίας μόνον όταν από αντικειμενικές, λυσιτελείς και συγκλίνουσες ενδείξεις προκύπτει ότι εκδόθηκε με αποκλειστικό ή, τουλάχιστον, πρωταρχικό σκοπό την επίτευξη στόχων διαφορετικών από αυτούς που επικαλείται το κοινοτικό όργανο ή την καταστρατήγηση μιας διαδικασίας που προβλέπει ειδικά η Συνθήκη για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων περιστάσεων (βλ. αποφάσεις της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-331/88, Fedesa κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψη 24, και της 22ας Νοεμβρίου 2001, C-110/97, Κάτω Χώρες κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2001, σ. I-8763, σκέψη 137).

76 Λαμβανομένης, ειδικότερα, υπόψη της ρητής απαγορεύσεως οποιασδήποτε εναρμονίσεως των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών οι οποίες αποσκοπούν στην προστασία και τη βελτίωση της υγείας του ανθρώπου, την οποία προβλέπει το άρθρο 129, παράγραφος 4, πρώτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 152, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, ΕΚ), το Δικαστήριο έκρινε ότι η επίκληση άλλων άρθρων της Συνθήκης ως νομικής βάσεως δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί προς καταστρατήγηση της απαγορεύσεως αυτής (προμνησθείσα απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2000, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 79). Ωστόσο, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις χρησιμοποιήσεως του άρθρου 95, παράγραφος 1, ΕΚ ως νομικής βάσεως, δεν μπορεί να εμποδίζεται ο κοινοτικός νομοθέτης να στηριχθεί σ' αυτή τη νομική βάση λόγω του ότι η προστασία της δημόσιας υγείας είναι καθοριστική για τις επιλογές που πρέπει να γίνουν [προμνησθείσες αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2000, Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, σκέψη 88, καθώς και British American Tobacco (Investments) και Imperial Tobacco, σκέψη 190].

77 Όμως, αφενός, οι προϋποθέσεις προσφυγής στο άρθρο 95 ΕΚ πληρούνταν στην περίπτωση του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37 και, αφετέρου, ουδόλως αποδείχθηκε ότι η διάταξη αυτή θεσπίστηκε με αποκλειστικό ή, τουλάχιστον, πρωταρχικό σκοπό την επίτευξη στόχου άλλου από την εξάλειψη των εμποδίων στο εμπόριο τα οποία συνδέονται με την ανομοιογενή εξέλιξη των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά τα προϊόντα καπνού που λαμβάνονται από το στόμα.

78 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 δεν είναι άκυρο λόγω καταχρήσεως εξουσίας.

Επί της απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα λαμβανόμενο στο σύνολό του

79 Στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί συνολικά η απάντηση ότι από την εξέταση του ερωτήματος αυτού δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37.

Επί του πρώτου ερωτήματος

80 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν τα άρθρα 28 ΕΚ και 29 ΕΚ έχουν την έννοια ότι απαγορεύουν εθνικές ρυθμίσεις όπως η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

81 Πρέπει να υπομνησθεί ότι ένα εθνικό μέτρο σε τομέα ο οποίος έχει αποτελέσει αντικείμενο πλήρους εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο πρέπει να εκτιμάται υπό το πρίσμα των διατάξεων αυτού του μέτρου εναρμονίσεως και όχι εκείνων του πρωτογενούς δικαίου (βλ. αποφάσεις της 12ης Οκτωβρίου 1993, C-37/92, Vanacker και Lesage, Συλλογή 1993, σ. I-4947, σκέψη 9, και της 13ης Δεκεμβρίου 2001, C-324/99, Daimler Chrysler, Συλλογή 2001, σ. I-9897, σκέψη 32).

82 Συνεπώς, δεδομένου ότι η εμπορία των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα αποτελεί ζήτημα το οποίο ρυθμίζεται κατά τρόπο εναρμονισμένο στο κοινοτικό επίπεδο, η επίδικη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση η οποία, μεταφέροντας ορθώς την κοινοτική ρύθμιση στην εσωτερική έννομη τάξη, απαγορεύει την εμπορία των προϊόντων αυτών δεν μπορεί να εκτιμηθεί παρά υπό το πρίσμα των διατάξεων της εν λόγω κοινοτικής ρυθμίσεως και όχι υπό το πρίσμα των διατάξεων των άρθρων 28 ΕΚ και 29 ΕΚ.

83 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι, όταν ένα εθνικό μέτρο απαγορεύει την εμπορία των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37, δεν χρειάζεται πλέον να εξεταστεί χωριστά κατά πόσον το εθνικό αυτό μέτρο είναι σύμφωνο προς τα άρθρα 28 ΕΚ και 29 ΕΚ.

Επί του τρίτου ερωτήματος

84 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν, σε περίπτωση που το άρθρο 8 της οδηγίας 2001/37 ήταν ανίσχυρο, οι αρχές της απαγορεύσεως των διακρίσεων, της αναλογικότητας και της προστασίας του δικαιώματος της ιδιοκτησίας θα έπρεπε να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνικά μέτρα τα οποία προβλέπουν απαγόρευση των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα.

85 Παρέλκει η απάντηση στο ερώτημα αυτό καθόσον, όπως ελέχθη στη σκέψη 79 της παρούσας αποφάσεως, από την εξέταση του δευτέρου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37.

Επί των δικαστικών εξόδων

86 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

1) **Από την εξέταση του δευτέρου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2001, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παραγωγή, την παρουσίαση και την πώληση των προϊόντων καπνού.**

2) **Όταν ένα εθνικό μέτρο απαγορεύει την εμπορία των προϊόντων καπνού που λαμβάνονται από το στόμα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/37, δεν χρειάζεται πλέον να εξεταστεί χωριστά κατά πόσον το εθνικό αυτό μέτρο είναι σύμφωνο προς τα άρθρα 28 ΕΚ και 29 ΕΚ.**

(υπογραφές)